

17.5.2024

Valtiovarainministeriö
kirjaamo.vm@gov.fi

Lausuntopyyntöne 29.4.2024, VM086:00/2024; VN/13375/2024

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain 84 ja 85 b §:n ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvonlisäverolaissa ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetussa laissa säädettyjä arvonlisä- ja vakuutusmaksuverokantoja. Yleinen arvonlisäverokanta ehdotetaan korotettavaksi 24 prosentista 25,5 prosenttiin. Vakuutusmaksuveron verokantaa ehdotetaan vastaavasti korotettavaksi 24 prosentista 25,5 prosenttiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2024.

Suomen Yrittäjät esittää lausuntonaan seuraavaa:

Pienimpiä yrityksiä uhkaa kaksinkertainen veronkiristys – vähäisen toiminnan rajaa nostettava

Pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti kehysriihessä yleisen arvonlisäverokannan korottamisesta 25,5 prosenttiin viimeistään 1.9.2024 alkaen. Veromuutos on osa hallituksen toimenpiteitä, joiden tavoitteena on parantaa julkisen talouden kestävyyttä ja luoda edellytykset velkaantumisen kasvun taittamiseen.

Suomen Yrittäjät pitää julkisen talouden sopeuttamistoimia välttämättöminä velkaantumisen paisumisen estämiseksi. Työn ja yrittämisen verotuksen kiristämiseen verrattuna välillisen verotuksen kiristämistä voidaan pitää työllisyyden ja kasvun kannalta lähtökohtaisesti vähemmän haitallisena. Vaikka arvonlisävero on välillinen vero, joka on tarkoitettu vyöryttämään hintoihin loppuasiakkaan maksettavaksi, käytännössä veronkorotuksen ohjaaminen hintoihin voi kuitenkin erityisesti pienimmillä, usein työvoimavaltaisilla aloilla olla vain rajallisesti mahdollista. Maksuvaikeuksista kärsivillä pk-yrityksillä arvonlisäveron korottaminen voi yksittäistapauksissa pahimmillaan lopettaa liiketoiminnan.

Niissä tilanteissa, joissa veronkorotuksen vyöryttäminen hintoihin ei onnistu, veronkiristys merkitsee yrityksen katteen pienenemistä. Tämä on erityisen ongelmallista yksinyrittäjille ja muille pienille, tyypillisesti työvoimavaltaisille yrityksille sekä kuluttajille myyville yrityksille, sillä näitä samoja yrityksiä uhkaa niin sanotun pienyritysdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon myötä jo valmiiksi vuoden 2025 alusta voimaantuleva veronkiristys, kun arvonlisäveron alarajahuojennus poistuu EU-säätelyn vuoksi. Siksi pidämme **välttämättömänä nostaa arvonlisäverotuksen vähäisen toiminnan rajaa**. Pienyritysdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa koskevan hallituksen esityksen (HE 50/2024 vp) perusteella vähäisen toiminnan rajaa ei kuitenkaan esitetä nostettavaksi. Jatkovalmistelussa vaikutusarviota tulisi täydentää ottamalla huomioon alarajahuojennuksen poistaminen.

Hallituksen esitysluonnoksessa viitataan EU-maita sisältävän aineiston pohjalta tehtyyn arvioon, jonka mukaan arvonlisäveron korotuksesta noin kaksi kolmasosaa välittyy hintoihin. Arvioon todetaan kuitenkin sisältyvän epävarmuutta. Kuten hallituksen esitysluonnoksessakin todetaan, siltä osin kuin esitetyt korotukset siirtyvät kuluttajahintoihin, ne voivat vähentää korotuksen piirissä olevien hyödykkeiden kysyntää ja heikentää yritysten tuotantoa. Kuluttajien ostovoiman leikkaantumisella on siten kielteisiä vaikutuksia yritystoimintaan. Tietyillä toimialoilla kielteisiä vaikutuksia on omiaan voimistamaan kotitalousvähennyksen leikkaaminen, josta hallitus myös kehysriihessään päätti.

Arvonlisäverojärjestelmän kokonaisuuden kannalta yleisen verokannan nosto kasvattaa yleisen ja alennettujen verokantojen välistä eroa, mikä lisää eri tuoteryhmien välistä taloudellista tehokkuutta ja asettaa yrityksiä erilaiseen asemaan markkinoilla.

Voimaantuloa lykättävä vähintään 1.10.2024 saakka

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1.9.2024. Yritysten näkökulmasta esitetty voimaantulo on ongelmallinen, minkä vuoksi esitämme **voimaantuloa aikaisintaan 1.10.2024**.

Luonnoksessakin viitatuksi yleisen arvonlisäverokannan korottaminen koskee lähtökohtaisesti kaikkia arvonlisäverovelvollisia toimijoita. Verohallinnon vuoden 2023 oma-aloitteisten verojen veroilmoitustietoaineiston tietoihin viitaten luonnoksessa todetaan yleisen arvonlisäverokannan mukaisista kotimaan myynneistä arvonlisäveroa ilmoittaneita toimijoita olevan arviolta 444 000. Vaikka veroverovelvollinen ei suorittaisikaan myynneistään veroa yleisen arvonlisäverokannan mukaan, tämän tulee huomioida verokantamuutos ostoista vähennettävän veron vuoksi, minkä vuoksi esitys koskee

lähtökohtaisesti kaikkia arvonlisäverovelvollisia, joita Verohallinnon arvonlisäverovelvollisten rekisterissä on käsittääksemme noin 700 000.

Korotuksen ehdotettu voimaantulo kesken vuotta merkitsisi kahden eri verokannan soveltamista samoihin hyödykkeisiin saman vuoden aikana, mikä lisää yritysten hallinnollista taakkaa. Erityisen ongelmallisena ehdotettua voimaantuloa 1.9. pidämme niille yrityksille, joiden verokausi on neljänneskalenterivuosi. Voimaantulo syyskuun alusta merkitsisi neljänneskalenterivuosi- ja kalenterivuosi-ilmoittajille lisääntyvää hallinnollista taakkaa, kun saman verokauden sisällä myynteihin sovelletaan kahta eri verokantaa. Verovalvonnan näkökulmasta ei voitane pitää poissuljettuna, että tämä voi johtaa väärinkäytöstilanteisiin, joissa myyntejä käsitellään ja ilmoitetaan virheellisesti alemmalla verokannalla.

Luonnoksessa viitataan pidennettyä verokautta noudattaviin neljännesvuosi- ja vuosi-ilmoittajiin, mutta näiden lukumäärä ei käy ilmi luonnoksesta. Esitämme, että jatkovalmistelussa kvartaali-ilmoittajien ja kalenterivuosi-ilmoittajien lukumäärät lisättäisiin esitykseen. Tietääksemme Verohallinnon arvonlisäverovelvollisten rekisterissä olevista neljänneskalenterivuosimenettelyssä on noin 70 000 verovelvollista ja kalenterivuosimenettelyssä 347 000 verovelvollista.

Verokantamuutos aiheuttaa yrityksille hallinnollisia kustannuksia ja edellyttää tieto-, kirjanpito- ja hintajärjestelmien päivittämistä. Hallitusohjelman mukainen alennettuun kymmenen prosentin verokantaan kuuluvien hyödykkeiden siirtäminen 14 prosentin verokantaan sekä hallituksen kehysriihessä sovittu makeisiin ja suklaaseen sovellettavan verokannan korottaminen lisäävät varsin lyhyellä aikavälillä hallinnollista taakkaa ja kustannuksia entisestään. Jatkovalmistelussa esitystä tulisi täydentää ja ottaa huomioon muut hallituksen päättämät verokantamuutokset.

Siltä osin kuin yrityksillä on käytössään vanhempia taloushallinnon ohjelmia osin verokantamuutos voi edellyttää myös kokonaan uuden ohjelmiston hankintaa. Suhteellisesti kevyimmin toimin verokantamuutoksen huomioiminen järjestelmissä sujune niissä yrityksissä, joilla on käytössään ohjelmistoja, joiden asianmukaiset tuotepäivitykset ovat ajankohtaisesti saatavilla. Niissä yrityksissä, joissa digitalisoitumisen aste on vaatimattomammalla tasolla tai olematon, manuaalista työtä edellytetään enemmän. Tämä koskee tyypillisesti pienyrityksiä, joissa hallinnollisten kustannusten ja työn määrä on suhteellisesti suurin. Verokantamuutos edellyttää myös sopimusten päivitystarpeen kartoittamista sekä hinnastojen päivitystä, joten kyse ei ole yksinomaan järjestelmämuutoksista.

Voimaantulon ajoittamisessa tulisi ottaa huomioon, että järjestelmämuutosten osalta desimaalin sisältävän verokannan käyttöönotto voi olla jossain määrin ongelmallista. Vaikka itse muutos järjestelmiin olisi pieni, järjestelmäintegraatioiden toimivuus tulee varmistaa, mikä edellyttää räätälöintiä ja testaamista. Ohjelmistotoimittajien keskuudessa on käsittääksemme esitetty näkemyksiä, että järjestelmämuutosten toteuttaminen ehdotetussa aikataulussa ei välttämättä ole mahdollista ainakaan, mikäli muutos edellyttää järjestelmän vaihtamista. Joissakin yrityksissä voi myös olla käytössä yrityksen tarpeisiin räätälöity ohjelmisto, joka on niin syväälle yrityksen toimintaan integroitu, että ohjelmiston vaihtaminen ehdotetussa aikataulussa ei ole mitenkään realistista. Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että muutos voi aiheuttaa yrityksen laskutuksen viivästymisen. Jos yrityksestä ei lähde laskua, se vaikuttaa suoraan myös arvonlisäveron kertymisen aikatauluun. Tämä olisi erityisen tärkeää jatkovalmistelussa huomioida.

Luonnoksen vaikutusarviossa todetaan, että vuoden 2024 osalta esitetty voimaantulon ajankohta ja arvonlisäveron kahden kuukauden tilitysviive huomioiden arvonlisäverotuoton lisäyksen arvioidaan olevan noin 161 miljoonaa euroa. Lakimuutosten voimaantulon lykkääminen ehdotetusta luonnollisesti pienentäisi tältä osin kuluvalle vuodelle arvioitua verotuottoa, mikä ei tukisi tavoitteita parantaa julkisen talouden kestävyyttä ja taittaa velkaantumisen kasvua. Kun kuitenkin otetaan huomioon, että muutosten voimaantulo syyskuun alusta edellyttäisi yrityksiltä valmistelevia toimia ennakoivasti ja että ajankohdallisesti varautumisaika ajoittuu kesään ja siten lomakauden, voimaantulon lykkäämistä ehdotetusta vähintään yhdellä kuukaudella lokakuun alkuun tulisi jatkovalmistelussa harkita erittäin vakavasti.

Vaikka tarve vahvistaa julkista taloutta on ilmeinen, lakimuutosten voimaantulo 1.10.2024 mahdollistaisi yrityksille hieman pidemmän ajan valmistautua ja sopeutua muutokseen, joka koskee lähtökohtaisesti kaikkia arvonlisäverovelvollisia toimijoita. Arvonlisäverokantojen korottaminen 1.7.2010 perustui lakiehdotukseen (HE 137/2009 vp), joka annettiin syyskuussa 2009 ja jonka eduskunta hyväksyi joulukuussa 2009. Yrityksillä oli lain vahvistamisesta puolisen vuotta aikaa valmistautua muutokseen. Nyt lausuttavana olevan hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierros päättyy 17.5., joten jatkovalmistelu ja lakiesityksen eduskuntakäsittelyn edellyttämä aika huomioon ottaen lain vahvistamisen ja ehdotetun voimaantulon väliin jäävä aika rajoittuisi vain muutamaan kuukauteen. Vaikka kyseessä on sinänsä yksinkertainen, teknisuontoinen muutos voimassa olevaan lakiin, käytännössä muutos edellyttää yrityksiltä paljon toimenpiteitä. Hallitusohjelman mukaan yrityksiä koskevat lainsäädäntöuudistukset toteutetaan riittävän pitkillä siirtymäajoilla, jotta yrityksille jää aikaa sopeuttaa toimintaansa.

Muutokseen sopeutumisen kannalta on myös tärkeää, että Verohallinnolla on valmius julkaista siirtymäsäännöksiä koskeva ohjeistuksensa mahdollisimman pian.

Suomen Yrittäjät

Juhana Brotherus
johtaja, pääekonomisti

Laura Kurki
veroasiantuntija